

HABSBURGOWIE I JAGIELLONOWIE – RODZINNA RYWALIZACJA

Scenariusz lekcji do filmu edukacyjnego „Noc w galerii”

Czas pracy:

45 minut.

Materiały i środki dydaktyczne:

film „Noc w galerii”, podręczniki, opracowania i źródła dotyczące XV i XVI wieku w Europie, dynastii Jagiellonów, dynastii Habsburgów, mapy, tekst źródłowy, przybory do rysowania (pisaki, markery, kredki itp.), duża karta brystolu, arkusz szarego lub białego papieru.

Potrzebny sprzęt:

odtwarzacz dvd, komputer, laptop (opcjonalnie).

Najważniejsze zagadnienia

- Jadwiga Andegaweńska na polskim tronie i skutki jej panowania
- związek Kazimierza Jagiellończyka i Elżbiety Habsburg
- Władysław Jagiellończyk na tronie Czech i Węgier
- zjazd wiedeński i jego skutki
- panowanie Ludwika Jagiellończyka w Czechach i na Węgrzech
- utrata przez Jagiellonów silnej pozycji w Europie.

Pojęcia, wydarzenia:

Unia personalna polsko-litewska, polityka dynastyczna, układ wiedeński, Unia w Krewie – 1385, wstąpienie na tron polski Kazimierza Jagiellończyka – 1447, ślub Kazimierza Jagiellończyka z Elżbietą Habsburg – 1454, Władysław Jagiellończyk na tronie czeskim i węgierskim – 1471, 1490, wstąpienie na tron polski Zygmunta Starego – 1506, zjazd w Wiedniu – 1515, wstąpienie na tron Czech i Węgier Ludwika Jagiellończyka – 1516, bitwa pod Mohaczem – 1526, śmierć Zygmunta Augusta – 1572.

Postaci:

Jadwiga Andegaweńska, Wilhelm Habsburg, Władysław Jagiełło, Kazimierz Jagiellończyk, Elżbieta Habsburg, Władysław Jagiellończyk, Zygmunt Stary, Maksymilian I Habsburg, Ludwik Jagiellończyk.

Cele ogólne:

- uczeń wie, jaki wpływ na dzieje Polski, Niemiec i Europy miały koligacje i rywalizacja między dynastiami Habsburgów i Jagiellonów,
- uczeń rozumie, jakie znaczenie dla dziejów Europy miał zjazd wiedeński w 1515 r. i jakie były jego późniejsze skutki,
- uczeń potrafi łączyć informacje pozyskane z różnych typów źródeł historycznych i opracowań.

Cele szczegółowe:

- zaznajomienie uczniów z historią rywalizacji oraz współpracy potężnych europejskich dynastii Habsburgów i Jagiellonów,
- pokazanie małżeństw jagiellońsko-habsburskich jako przykładu lojalności małżonków zarówno wobec nowego kraju jak i własnej kultury,
- pokazanie instytucji małżeństwa mieszanego jako środowiska, w którym rodzi się tożsamość i lojalność ponadnarodowa.

Planowane umiejętności zdobyte przez ucznia:

- umiejętność oceny wpływu zawieranych małżeństw na politykę dynastyczną i posunięcia na arenie międzynarodowej podejmowane przez władców Polski i Niemiec,
- umiejętność rekonstrukcji wydarzeń historycznych przy równoczesnym wykorzystaniu różnych typów źródeł i opracowań historycznych,
- umiejętność tworzenia graficznych form przekazywania informacji.

Metody i formy pracy:

Praca z filmem, tekstem źródłowym, mapą, wykład, praca w grupach.

Wykład wprowadzający. Jagiellonowie i Habsburgowie jako dominujące rody królewskie w XV i XVI-wiecznej Europie. Ich rywalizacja i powiązania (warto zwrócić uwagę na rywalizację Wilhelma Habsburga i Jagielloty o tron polski i rękę Jadwigi Andegaweńskiej oraz na małżeństwo Kazimierza Jagiellończyka i Elżbiety Habsburg „Rakuszanek”, a także jego wpływ na rozkwit potęgi Jagiellonów w Europie).

🕒 Ćwiczenie 1. (praca w grupach)

Uczniowie zostają podzieleni na grupy (parzysta ilość grup), każda grupa otrzymuje dwie mapy Europy: w końcu XV wieku i w XVI wieku, na których kraje rządzone przez Habsburgów i Jagiellonów są specjalnie oznaczone (chodzi np. o numerację od 1 do..., lub oznaczenie od A do...), oraz dużą kartę brystolu, arkusz szarego lub białego papieru.

Uczniowie oglądają uważnie fragment filmu pt. „Noc w galerii” (minuty: 19:10–22:39) i notują fakty dotyczące dynastii Habsburgów i Jagiellonów (kto, kiedy i gdzie panował, jakie następowały zmiany na tronach między dynastiami, ewentualnie informacje o ich pokrewieństwie).

Po obejrzeniu filmu każda grupa losuje symbol państwa (wspomniane powyżej „specjalne oznaczenia” poszczególnych krajów), którym będzie się zajmować. Korzystając już tylko z mapy Europy w XVI wieku grupa ustala, gdzie leży wylosowany przez nią kraj, ina otrzymanym dużym arkuszu dokładnie odwzorowuje kontury jego granic (jeżeli to możliwe – wszystkie grupy w tej samej skali). Następnie, korzystając z otrzymanych map Europy w końcu XV wieku i w XVI w. oraz dostępnych źródeł, grupa zaznacza na swoich mapach stolice i najważniejsze miasta wybranych krajów. Na podstawie dostępnych źródeł grupa powinna zebrać jak największą ilość informacji o wybranym kraju i zapisać je (w formie legendy, odnośników, ramek itp.) na swojej mapie. Uczniowie tworzą także listę władców, którzy w omawianym okresie rządili wylosowanym krajem, oraz krótką tablicę chronologiczną, zawierającą najważniejsze wydarzenia w XV i XVI wieku dla wylosowanego kraju.

ryc. Demart

ryc. Demart

🕒 Ćwiczenie 2.

Grupy czytają tekst źródłowy dotyczący zjazdu wiedeńskiego z udziałem Jagiellonów i Habsburgów w 1515 roku.

Jodok Ludwik Decjusz, Księga o czasach króla Zygmunta, Warszawa 1960, s. 102.

„Kiedy zjechali się cesarz rzymski i trzech potężni władcy w osobach króla Polski, króla Czech i króla Węgier, to zaraz zaniechawszy wszystkich waśni i sporów, zawarli ze sobą trwały sojusz. Pomogły temu dawne i nowe związki oraz wzajemne koligacje, zawarte między królami. One to uwolniły oba królestwa od ciężaru dawania posagów, co było bardzo korzystne dla państwa. Na trzecim z kolei miejscu Jego Cesarska Wysokość wziął z kolei w opiekę sprawy polskie. Postanowiono, że cesarz powinien zerwać układ zawarty niedawno ze schizmatyczną Moskwą, albo postowie powinni zawrzeć na honorowych warunkach pokój między królem Sarmacji i wielkim księciem moskiewskim. Cesarz miał także nakłonić wielkiego mistrza w Prusach, aby ten podporządkował się w określonym terminie królowi polskiemu, a w razie odmowy cesarz miał z nimi zerwać przyjazne stosunki.”

Po zapoznaniu się z tekstem źródłowym grupy analizują treść materiałów zawartych w podręczniku i dostępne źródła, a następnie oznaczają na swoich pracach (na mapie lub obok) wydarzenia związane z wylosowanym krajem i/lub z historią Europy, na które ich zdaniem wpływ miał zjazd wiedeński w 1515 roku.

✅ Podsumowanie:

Grupy zestawiają swoje mapy (w jakikolwiek sposób). Lider każdej z grup przedstawia wyniki pracy. Po prezentacji i zapoznaniu się z wynikami prac innych zespołów, każda z grup w dowolnej formie graficznej przedstawia panoramę dziejów Europy pod rządami Habsburgów i Jagiellonów, ich współpracę i rywalizację. Z wykonanych prac może powstać mała wystawa.

Jeżeli zabraknie czasu na lekcji, takie podsumowanie można potraktować jako zadanie domowe.

🏠 Zadanie domowe:

Uczniowie piszą krótką pracę pt. „Zjazd wiedeński 1515 i jego skutki. Czy był sukcesem Jagiellonów czy Habsburgów?”

EUROPA W XVI W.

